

Wkludzyńy

Justyna Olko

Etniczne myńszości, rdzynie grupy a społeczności migrantůw we uosobliwym stopńu dośwjadczyły negatywnych skutkůw pandymije COVID-19. Teroźny zdrowotny kryzys zmocńił rozrůmajte formy systymowyj dyskryminacyje, marginalizacyje, sztrukturalnych nyrůwności a symbolicznyj przemůcy. Srogi wpływ na to, jak fůnkcjũnujũm myńszośćowe grupy, we uostatńim czaśe mjały jejich wczańsijsze szprymy, w tym prześladowańa, kere mjały plac we růżnych mũmyntach jejich historyje a uostawjũły ślad – historyczno trauma, poddańy asymilacyjnyj polityce, strata źymjũw, zańik tradycyjnyj kultury a godki abo uodkoz uznańo etńiczno-godkowyj uodrymbności. Choća juź przũdźij godki, kerymi posugujũm śe myńszośćowe a rdzynie grupy na cołkim śwjecće, czynsto trefjały zagroźyńa, spowodowane ekspansyjũm wjynkszych (zauobycz norodowych a/aboo państwowowych) godkůw, skutki pandymije sũm dlũ nich uosobliwym wyzwañym. Teroźny kryzys zabroł moc najstarszych człũnkũw społeczności, co pońrũm kluczowo rola we przekazowańu godki a kulturowyj wjedze.

Choća te problemy pokozaly śe we globalnyj skali, a przede wszyjskim na terynach zamjyszkowanych uod mocy rdzynnych grup (takich jak Amazũńijo a inksze regjũny łacińskij Hameriki, Indyjo, rezerwaty we USA), tykajũm śe uũne tyź myńszości, co źyjũm we Polsce.

W rũmkach projektu «Godkowe antidotum» uod poruch lot podszukowali'chmy wpływ dyskryminacyje, co jij dośwjodzajũm etńiczne myńszości a migranty, na zdrowje a dobrosztand, jak tyź korziści, co plynũm ze uchowańo rdzynnych godkůw a śylnyj etńicznyj tũżsamości. Bez uostatńe dwa lata nasza robota poszerzili'chmy uo podszukowańy skutkůw, kere wywarła na te grupy pandymijo COVID-19. Projekt uobjũn pora etapũw a pora myńszośćowych grupũw we Polsce, Meksyku, Salwadorze a Italiji. We tyj publikacyji prezentujemy rezultaty podszukowańo a refleksyje na tymat łymkůw, Kaszubũw, Ślũnzokũw a Wylimowjanũw. Łymkůw podszukowali'chmy we latach 2018–2020, przy czym uostatńi etap tykoł śe juź uokresu pandymije. We 2018 a 2019 r. robjyli'chmy to przede wszyjskim uosobiśće ze człũnkami łymkowskij

społeczności (we tyj publikacyji uwzględnimy yno rezultaty ze 2018 r.), a wczos pandymije przeszl'ichmy na internetowy warjant. Uczestniki anketów zamjyszkowali przede wszyjskim trzi regjony: Czuzyna, to je te žymje, kaj po II śwjatowyj wojńe tymkowsko ludność była wysedlano (ntp. lubiński, żelūnogūrski, polkowicki, głogowski krajs), Łymkowyna (gorlicki, sanocki, nowosūndecki krajs) a tyż, rzodżij, sroge mjejske aglūmeracyje (Krakūw, Wrocław, Warszawa). Pjysze pilotażowe podszukowańy Kaszubów kludzyli'chmy we 2018 r. bez internet. Zaproszyńy do udżału w tyj ankeće było uozpowszechnane we kaszubskogodkowych medyjach a na zajtach kaszubskich ferajńów we społecznośćowych medyjach, skuli tego moc anketowanych to byli ludże, co sūm aktywny zaangażowane we kaszubsko problymatyka. Nojwjyncyj respūdyntów pochodźu ze Gdańska, Gdyńe, Przodkowa, Pucka, Wejherowa a Żukowa. Przy kowidowym podszukowańu na Kaszubach we 2020 r. wjyncyj jak 95% uodpowjedzi było ze 10 krajsów (podug numery respūdyntów): wejherowskigo, kartuskigo, puc-kigo, Gdańska, gdańskigo, koścerskigo, Gdyńe, chojńickigo, bytowskigo, lymborskigo, a tyż ze Słupska a słupskigo krajsu. Te krajsy uobyjmujūm zwarte teryny zamjyszkowańo kaszubskij ludności a bliske mjejske uostrzodki. Ślūnzoki brali udżoł yno we internetowym podszukowańu, co było kludzūne wczos pandymije. Nojwjyncyj anketów prziszto ze Katowic, Rybńika, rybńickigo krajsu a Rudy. Yntlich, we Wilymowicach podszukowańa mjały dwa etapy ankiety kludzūnyj bezpostrzedńo a bez internet we 2018 a 2019 r., a dalij yno bez internet wczos pandymije we 2020 r. (w tyj publikacyji uwzględnimy yno rezultaty ze 2018 r.). Kowidowo anketa kludzyli'chmy tyż we uokolicy Wilymowic, przede wszyjskim we krajsach: bjelskim (we ślūnskim wojewūdztwje) a uoswjyńcimskim (we małopolskim). Skuli ale tego, iże we samych Wilymowicach kowidowo anketa zafolowało yno para ludzi, tych rezultatów my ņy analizowali.

Projekt polygoł na spūłpracy akadymickich podszukowaczūw ze przedstawicielami lokalnych społeczności, w tym rdzynnymi ekspertami i aktywistami. Skuli tego treść tyj kśūnżki ņncy teksty, co sūm uoparte bezpostrzedńo na rezultatach interdyscyplinarnych akadymickich podszukowań, ze prezyntacyjūm perspektywy a szprymów aktywistūw, co sūm zaangażowane we roztūmajte formy dżałańo na rzecz swoich społeczności. Mjarkujmy, iże akadymicke a uoddolne perspektywy śe folujūm a sūm ņyzyndne dlo lepszego spokopjyńo mocy zagadńyń, kere podyjmujmy. Zoleży nūm na tym, coby dane i rezultaty, kere uzyskalichmy przy naszych podszukowańach, a tyż refleksyje uod człūnkūw grup, co posugujūm śe myńszośćowymi godkami, mūgły być uodostympńūne szynokim kryngūm pozaakadymickich uodbjorcūw. Chcymy dū ņich dotrzyć, bo mo to kluczowe znaczyńy dlo budowańo relacyjūw ze myńszośćowymi grupami i formowańo wjyncyj przoćelskich warūnkūw jejich fūngowańo, uopartych na zocy dlo jejich uodrybności.

Cylym tyj kśūnżki je tyż stworzyńy praktycznych rekūmyndacyjūw i rozwjūnzań, co mogūm pūmūż polepszyć warunki fūnkcyjnowańo myńszośćowych grupūw w naszym państwie, garentyrować lepsze sparće dlo zachowańo jejich godkūw a kultu-

rów, przeciwdźołańy dyskryminacyji i stygmatyzacyji (tyż we medjalnyj kũmuńikacyji) i budowa lepszych relacyjũw mjyllandy etnicznymi myńszośćami a wjynkszośćũm. Skirz tego nasza publikacyjo je skerowano do prawodawcũw i reskyrũnkowych insztitucyjũw, edukacyjnych insztitucyjũw, samorzũndũw, lokalnych ferajnũw, nowińorzũw, rectorũw, sztydyntũw i aktywistũw.